
FATİH SULTAN MEHMED'İN FETHİ POLİTİKALARI

Sevim PELİSTER-2018212014

Nakkaş Sinan Bey'in Fatih Sultan Mehmet minyatürü

GÜZ DÖNEMİ FİNAL ÖDEVİ
BUCA EĞİTİM FAKÜLTESİ

GİRİŞ

II. Mehmed'in ilk saltanat denemesi olan 1444-46 seneleri onun kişiliğinde derin izler bırakmış ve devlet yönetiminde tecrübe sağlamıştır. Sultan Mehmed'in en büyük amacı, devletini her bakımdan dünyanın en üstün ve kudretli imparatorluğu haline getirmektir. O, babası II. Murad gibi sulh yanlılığından çok fütühatçı bir kişiliğe sahipti. Filvaki, İstanbul'un fethi ona sınırsız bir güç ve mutlak bir hükümdar olmayı bahşetmiş ve bunların devamında dünya hakimiyeti fikrini doğurmuştur. Aslında bu düşüncenin altında yatan, Türk- Moğol hakanlık, İslami hilafet ve Roma İmparatorluk fikriydi. Fatih'in benimsediği politikaya bir örnek verelim. Onun gaza ve fütühatçı devrinde oğluna büyük dedesinin adı olan Bayezid'i, üçüncü oğluna İran geleneğinin lideri olan Cem'i ve torununa Oğuz Han'ın ismini vermiştir. Halil İnalcık'ın deyişiyle Fatih şahsında Türk, İran, İslam ve Roma geleneğini birleştirerek "Osmanlı Padişahı" doğurmuştu. Diğer bir taraftan ise otoritesini sınırlandıran her şeyi bertaraf etmiştir. Merkezi yönetimi seven Fatih, ilk tahta çıktığında sorun kaynağı olan yeniçerileri, Çandarlı Halil'i ve Orhan Çelebiyi ortadan kaldırmakta çekinmedi. Ayrıca İstanbul'un fethinden sonra siyasi hayatına yeni bir fikir eklendi. O da Bizans hanedanında tahta hak iddia edebilecek varisleri ortadan kaldırmaktı. Gelin II. Mehmed devrinde fetihler ve politikalarla detaylı bakalım.

İstanbul'un Fethi: Bu fetih birçok bakımdan önemli bir olaydır. Fatih için İstanbul'un fethi, ilk saltanat devrindeki çocuk padişah figürünü unutturacağı ve otoritesini yeniden eline alabileceği önemli bir zafer olacaktı. Bizans ise Osmanlı sınırları arasında sıkışık kalmış bir imparatorluk görünümündeydi. İstanbul fethedilirken Bizans'a teslimiyet çağrısında bulunulmuş fakat cevapsız kalınca yağma emri verilmiştir. Böylece 29 Mayıs'ta şehir ele geçirilmiştir. Fatih hem gazilik hem de sultanlık unvanına bir yenisini ekledi: II. Roma'nın sahibi, mirasını üstelendiği bir kayser yani imparator. Artık yeni bir politika güdüyordu: Bizans tahtına hak iddia edebilecek bütün hanedanları ortadan kaldırmak. 1461 Trabzon Seferi bunlardan biriydi. Kemalpaşazade'nin ifadesiyle tekfur adında adam bırakmamaya çalıştı. Diğer bir taraftan ise fetihten sonra İstanbul'u canlandırmak adına birçok yenilik yaptı. Bundan sonra Fatih, yönünü Anadolu ve Rumeli ile Karadeniz ve Akdeniz'e çevirdi.

A) BALKAN FETİHLERİ:

Fatih, 1454-63 yılları arasında Balkan egemenliğinde en gerekli saydığı sorunları ele aldı. Kuzeyde 1444'te canlanan Sırp despotluğu Balkanların kalbine giden Macar nüfuzuna sarkabilecek bir gedik biçimindeydi. Güneyde Mora Yarımadası Venediklilerin eline düşünebilirdi. Bu nedenle 1454-55 yılında Sırbistan, iki seferle devlete bağlandı. Fatih, Sırbistan'ı elde tutmak için Belgrad'ın alınmasıyla gerçekleştireceğini biliyordu. Bu sırada Sırlar tarafsız duruma getirildi. Zaten Macarların Katolikleşme siyasetinden memnun değillerdi. 1456'da kuşatılan Belgrad seferinde mağlup olundu. 1459'da Sofya'da kalenin anahtarlarının teslim alınmasıyla Sırbistan doğrudan Osmanlı hakimiyetine girdi. 1461 yılında Fatih'in yeni rotası Eflak beyi oldu. Bu esnada Eflak beyi Vlad Drakul (Kazıklı Voyvoda) Macarlarla ittifak yaptı ve padişahın Trabzon seferine çıkmasını fırsat bilerek Osmanlı kalelerine saldırdı. 1462'de Fatih Eflak'ı istila etti ve Vlad yerine kardeşi Radu'yu voyvoda yaptı. Vlad'in cezalandırılması üzerine 1462'de Midilli ele geçirildi. 1463'te de Bosna'nın fethi gerçekleştirildi. Osmanlı'ya bağlanan bu yerlerde yeni kanunlar konuldu ve yerli sınıfın bir bölümü askeri kadrolara atandı.

B) AKDENİZ- EGE COĞRAFYASI, ADALAR:

Osmanlı- Venedik Mücadeleleri: 1463 yılı Fatih'in Batı ile mücadelesinde bir dönüm noktasıdır. Bu zamana kadar Fatih, Venedik ile mücadeleye girmekten kaçındı. Çünkü denizde zayıf olduğunu biliyordu. Bu esnada da Papa, bir Haçlı Seferi planlama çabası içindeydi. Bu fikrini gerçekleştirmek için Venedik ve Burgonya ile bir ittifak imzaladı. 1463 Mora'daki kaleler Venedik ile birleşti. Macar kralı Bosna'nın payitahtı olan Yayıçe'yi zaptetti. Aynı saniyelerde Venedik donanması Çanakkale civarındaki denizlerde geziniyordu. Fatih burada da zekâsı ve stratejisini konuşturdu ve köklü önlemler aldı: Mahmud Paşa'yı kuvvetli bir ordu ile Mora'ya gönderdi. Donanmaya takviye için Kadırga Limanı Tersanesini yaptırdı ve İstanbul'u emniyete almak üzere Çanakkale Boğazında karşı karşıya Sultaniye ve Kilitbahir kalelerini inşa ettirdi. 1465 yılında Karaman işlerinin karışması ve sürekli seferlerden dolayı askerlerde baş gösteren huzursuzluk Venedik ve Macaristan ile barış görüşmelerinin yolunu açtı. Fakat görüşmeler bir sonuç göstermedi.

Akdeniz Mücadelesi: Orta Anadolu sorununu çözen Fatih, Venedik ile daha sıkı mücadelelere girişti. İşkodra'yı almakla birlikte, Akçahisar, Limni ve Eğriboz kaleleri de Osmanlılara terk olundu. Akdeniz'in büyük deniz devletini barışa zorlayan Fatih'in önündeki iki büyük hedef; Rodos'un Fethi ve İtalya'nın istilasıydı. İtalya'da Napoli, Venedik ve Milano arasındaki rekabet ve papalığın siyasi girişimlerine karşı düşmanlık durumu seferleri gayet elverişli hale getiriyordu. 1480 baharında Vezir Mesih Paşa Rodos'a, Gedik Paşa ise İtalya'ya ordular sevk ederek fütuhatin yeni bir aşamasına giriştiler. Gedik Ahmet Paşa Otranto'yu zaptetti. Bu sefer, Roma'nın fethine bir başlangıç sayılıyordu. Fakat Fatih'in ölümü üzerine Gedik Ahmet Paşa II. Bayezid'in yanına dönmek zorunda kaldı.

C) KARADENİZ BİR OSMANLI GÖLÜ

Boğazlara hâkim olan Fatih Sultan Mehmed, Karadeniz'in kendi hükmü altında olduğunu biliyordu. Fakat herhangi bir tehdide karşın bir sıra seferle Karadeniz'i bir Türk gölü haline getirmeye çalıştı. Diğer bir taraftan Karadeniz'in kuzeyinde verimli geniş tahıl üretimi, Kırım'daki tuz ve esir ticareti, balık ve kürk ticareti Osmanlı payitahtının nüfus kefaseti

kazanmasında etkili olabilecekti. Ayrıca ucuz besin kaynaklarına ulaşmak ileride kalabalıklaşacak kent ahalisi için önemliydi. Fatih Sultan Mehmed de tüm bu durumlardan dolayı Karadeniz kıyısındaki devletlere boyun eğdirerek bölgenin en büyük gücü haline gelmeyi denedi. Tüm bunların yanında Bizans topraklarını ele geçirme ideali ve Kadim Doğu Roma'ya son verme fikri Fatih'i Trabzon Rum devleti üzerine yönlendirdi. Haraçgüzar haline getirdiği Trabzon Rum İmparatorluğu'nun ittifak arayışlarında bulunması üzerine Fatih Trabzon'a kadar uzanan yeni bir strateji yürürlüğe koydu. Hedefi, Karadeniz'i bir iç deniz haline getirmek, Batı-Doğu Karadeniz sahillerine sahip olmak ve Anadolu ile Kuzey steplerdeki işlek ticaret yollarının kontrolünü ele almaktı. İlk olarak 1454'te Karadeniz' e donanma gönderdi. Ceneviz kolonileri haraca bağlandı. Sonra da 1459'da Amasra, 1461' de Sinop ve Trabzon, 1475'te Kefe ve Sudak işgal edildi. Boğdan haraca bağlandı. 1479 yılında Boğdan dışındaki bu yerlerde doğrudan hakimiyet kuruldu. Karadeniz'de en önemli hamlelerden biri 1475'te Altınorda 'ya karşı himaye ettiği Kırım Hanlığını, Osmanlı tabiiyeti altına almak idi. Kırım'ın bağlılığını sağlayan Fatih Karadeniz'in kuzeyinde daha serbest harekete başladı.

D) ORTA-ANADOLU MESELESİ VE UZUN HASAN MÜCADELESİ

İstanbul'un fethinden sonra devleti yeniden şekillendirme çabaları ve bunun öngördüğü "imparatorluk" tasavvuru içinde Anadolu'da oluşturulacak statü hayli önemliydi. Genel olarak bakıldığında Fatih'in temel siyaseti; Anadolu'da büyük atası Yıldırım Bayezid'in izlediği siyasete benzer bir şekilde Anadolu beyliklerini Osmanlı sancağı altında birleştirmek idi. Anadolu'da Karamanoğulları arasındaki taht mücadelesi Akkoyunlu hükümdarı Uzun Hasan ile Fatih Sultan Mehmed'i karşı karşıya getirdi. Fatih bu taht karışıklığının üzerine Karamanoğullarını topraklarına katmaya karar verdi.

Uzun Hasan Mücadelesi: Timur'a benzetilen Uzun Hasan Osmanlılara karşı çıkan Anadolu Beylerini de yanında topluyordu. Uzun Hasan'ın Fatih'ten ilk isteği Trabzon, Sinop ve Karaman'ın bırakılmasıydı. 1472'de Uzun Hasan, Tokat'ı bir baskınla yağma ettirdi. Ertesi sene Fatih güçlerini seferber ederek Otlukbeli mevkiinde Uzun Hasan'ı bozguna uğrattı. Savaştan kaçan Uzun Hasan'ın ortadan kaldırılması konusundaki talebini Hüseyin Baykara'ya bildiren Fatih, Şebinkarahisar'ı aldı. Uzun Hasan öldüğünde Fatih; Gümüşhane, Trabzon hattını tamamen alarak Trabzon fütuhatını tamamlamıştır.

Memlük- Osmanlı ilişkilerinin Gerilmesi: 1474'te Toroslar ve Akdeniz kıyılarının işgali; Karamanoğullarının tamamının alınmasına ve daha doğuda Dulkadiroğullarını himaye eden Memlüklerle sınırdaş olmasına vesile oldu. Her iki devletin arasında bir de rekabet bulunmaktaydı ve bu rekabetin elbet sıcak bir savaş ortamına sürükleneceğini hesap etmişlerdi. Bunda Karamanoğulları ve Dulkadiroğulları belirleyici olmuştur. İslam dünyasının iki büyük devletini harbin kenarına getiren bu mücadele, II. Bayezid devrinde patlak verecektir.

E) OSMANLI TİCARETİNİ CANLANDIRMA

1454 yılında Fatih hem ticareti canlandırma hem de Venedik ile iyi ilişkiler kurma adına antlaşma imzaladı. Venediklilere ticaret serbestliği sağlanmış, gümrük vergisi %2 olarak belirlenmiş ve İstanbul'da bir balyozun sürekliliğine karar verilmiştir. Aynı şekilde Cenevizliler içinde Kırım ve Adalarda haraç karşılığı serbestlik tanınmıştır. 1463'te Venedik'le bozuştuğu zaman Batı ticaretini idame etmek için Floransalılar teşvik edildi. Halil İnalcık'a göre Fatih, Osmanlı devletinin gerçek kurucusudur. İdari, ekonomik ve kanuni faaliyetlerle devletini parlak bir imparatorluk haline getirmeye çalışmıştır.

KAYNAKÇA

- İnalcık Halil, Kuruluş Dönemi Osmanlı Sultanları, TDV Yayınları, Ankara 2020, s. 183-220.
- İnalcık Halil, Devlet-i' Aliyye I. Cilt, Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları, İstanbul 2019, s. 109-129
- İnalcık Halil, Fatih Devri Üzerinde Tetkikler ve Vesikalar I, TTK Yayınları II. Baskı, Ankara 1987.
- Emecen Feridun, Osmanlı İmparatorluğu'nun Kuruluş ve Yükseliş Tarihi (1300-1600), Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları, V. Baskı, İstanbul 2019, s. 141-178.
- Kusat Ali, "Fatih Sultan Mehmet'in Kişiliği ve Fetihteki Rolü", Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi Sayı: 14, 2003/I, s. 131-148.